

# مشترکات فرهنگی دو کشور ایران و ایتالیا



صولناز خیریه

معاون دبیرکل و مسئول امور بین الملل اتاق ایران و ایتالیا

روابط و مشترکات فرهنگی موجود بین دو ملت ایران و ایتالیا، ریشه در تاریخ دارد. دو تمدن باستانی ایران زمین و روم باستان، از دیرباز ارتباطات فرهنگی داشته اند، تا آنجا که این ارتباطات، در فرهنگ و ادبیات هر دو ملت نیز تأثیرگذارده و امروزه در بسیاری از آثار و اشعار بدان ها برمی خوریم.

حتی در قرآن هم سوره ای بنام روم وجود دارد که از اهمیت خاصی برخوردار است. در این سوره، داستان جنگ بین ایران و روم و ماجرای چگونگی هزیمت هریک از آنان مورد بحث قرار می گیرد، که خود نشانه اهمیت ویژه تمدن باستانی روم، حتی از نظر مذهب ما می باشد.

همچنین، در آثار باستانی و معماری دو کشور، موارد هم شکل و مشابه زیادی می بینیم، مانند ستون های رومی که در ایران نیز همزمان بکار برده می شده اند و یا تاق های دوار گنبدی شکل و قوس های سردر مکان ها که ما آن را "آرک" می نامیم و در زبان ایتالیایی نیز، به همین نام خوانده می شوند.

جاده مهم ابریشم که از دیرباز به عنوان پل ارتباطی بین ایران و روم مطرح بوده است، یکی از مشترکات برجسته فرهنگی و بلکه تاریخی بین دو کشور می باشد که سبب رواج تجارت بین بازرگانان ایران و روم بوده است و از این جاده، بازرگانان رومی، کالاهای ایرانی را به کشور خود می برده و عرضه می کرده اند. هم اکنون نیز، در ایتالیا فروشگاه هایی مشاهده می کنیم که بالای سردرشان تابلوی کوچکی با نوشته "Salie Tabacchi" نصب شده که به معنای نمک و تنباکو می باشد. این تابلو گویای همان داستان قدیمی جاده ابریشم است، چرا که در چنین مکان هایی، محصولات و فرآورده هایی که از طریق این جاده معروف به روم می رسیده، به فروش می رسیده اند و نمک و تنباکو و بسیاری کالاهای ایرانی دیگر از آن جمله بوده اند.

ضمناً چه بسیار خواننده و شنیده ایم در مورد مارکو پولوی و نیازی که در سفر خود به دور دنیا، در ایران نیز توفیقی طولانی داشته و خاطراتی بسیار ارزشمند و جالب در خصوص تجربیات خود در ایران ذکر نموده است که پس از گذشت قرن ها، هنوز برای هر دو ملت تازگی داشته و پرجاذبه می نماید.

در تاریخ هردو کشور، مکرر به نام های مشترکی برمی خوریم که از طریق جنگ های متعددی که در ایران یا روم باستان در می گرفته، و یا از طریق مراودات بازرگانی، در سر نوشت این دو کشور نقش داشته اند، مانند قسطنطنیه (Constantinopoli)، مقدونیه (Macedonia) و غیره...

برخی از شخصیت هایی که در داستان های اساطیری و قهرمانان روم باستان وجود دارند، نزد فرهنگ و قوم ایرانی نیز، زیانزد و معروف هستند، مانند هرکول (Ercole) که سمبل قدرت و توانایی جسمی است.

نقل است از مولانا رومی، شاعر و عارف پرآوازه ایران که شهرت جهانی نیز دارد، که چهار نفر، یکی ترک، یکی ایرانی، دیگری عرب و آخری رومی که با هم پولی را به اشتراک داشتند، در مورد اینکه با این پول چه چیزی خریداری کنند، مشغول جنگ و جدال بودند. ترک می گوید: "من مایلم با این پول آوزوم بخرم". ایرانی می گوید: "من می خواهم

"انگور بخرم". عرب می گوید: "نه، بهتر است این پول را "عنب" بخریم" و رومی عقیده دارد که می بایست با آن پول "استافیل" خریداری کرد.

در تنازع آن همه جنگی شدند چون زسر نام ها غافل بودند

اگر دانایی صد زبان به آنان می رسید، پس از شنیدن بحث آنان، می گفت: "اختلاف شما، اختلاف زبانی است، و گرنه، خواسته همه شما یکسان است". پول را می گرفت و با آن، انگور می خرید و می آورد. آنگاه، هر یک از آن چهار نفر می دیدند که همه یک چیز را می خواسته اند. زبان هم را نمی فهمند، ولی دلهاشان یکی است!

از نقطه نظر تنوع رنگ پوست، مو و چشم ها نیز بین این دو ملت تشابه قابل توجهی وجود دارد، زیرا به همان ترتیب که در ایران هر چه به طرف شمال، به ویژه استان های گیلان، مازندران و آذربایجان می رویم، رنگ پوست و موی افراد، غالباً روشن تر شده و در بین رنگ چشم ها نیز، معمولاً رنگ های میخی، سبز و آبی را بیشتر مشاهده می کنیم، در ایتالیا نیز، هر چه بطرف شمال برویم، عیناً همین پدیده را ملاحظه خواهیم نمود و بالعکس همان طور که در ایران، هر چه به طرف جنوب، به خصوص بنادر جنوبی می رویم، اهالی مناطق را با رنگ پوست، مو و چشم تیره می یابیم، در ایتالیا نیز عیناً همین مطلب را در مردم مناطق استان های جنوبی ایتالیا ملاحظه می کنیم. در حقیقت، معروف است که ایتالیایی ها شباهت زیادی از لحاظ چهره و سیما به ایرانی ها دارند.

از نظر اجتماعی، عملکردها، آداب و رسوم و حتی در بسیاری از موارد فکری، این دو ملت مشترکات دیرینه دارند. به عنوان مثال: ایتالیایی ها نیز به اندازه ایرانی ها میهمان نواز هستند و در خونگرمی و ملاحظت با خارجیان، چیزی از ایرانیان کم ندارد. همان طور که ما، ایرانی های مسلمان می گوئیم: "مهمان حبیب خداست"، آنان نیز قدر و منزلت بالا و توجه و اهمیت زیادی برای میهمان قابلند. ایتالیایی ها به مرادوات خانوادگی و صمیمیت و آمد و شد بین افراد فامیل و مطلع شدن از احوال یکدیگر، بسیار علاقه مندند، همان طور که در دین و فرهنگ ما عمل به "صله رحم" بسیار سفارش شده است.

همچنین، به همان ترتیب که بین خانواده های ایرانی مرسوم است، بعد از ازدواج فرزندان، نه تنها روابطی رنگ نمی شود، بلکه رفت و آمدهای خانوادگی، به سبب به وجود آمدن قرابت بین دو خانواده عروس و داماد، بیشتر نیز می شوند، در بین خانواده های ایتالیایی نیز وضع به همین منوال است.

در ایران، حتی امروزه، فرزندان بزرگ تر خانواده که به سن قانونی می رسند، دانشگاه را به اتمام می رسانند و از نظر شغلی، مستقل می گردند، تا هنگامی که از دواج نکرده اند، با خانواده می مانند و زندگی در کنار والدین و خواهران و برادران را ترجیح می دهند اینگونه زندگی خانوادگی همچنان که در فرهنگ ما مرسوم است، در مورد فرزندان بزرگسال و مستقل ایتالیایی نیز دیده می شود و کمتر به چشم می خورد که فرزندی، پس از استقلال یافتن در تحصیل یا شغل، مایل به ترک خانواده باشد، مگر اینکه بنا به اقتضای شرایط، مثلاً قبولی در دانشگاهی دور از شهر خویش و یا امکان شغلی دور از دیار خود، ناچار به ترک جمع خانوادگی شود. در غیر اینصورت، فرزندان خانواده های ایتالیایی نیز غالباً ترجیح می دهند تا هنگامی که از دواج نکرده اند، با خانواده خویش بمانند.

تشابه فکری و فرهنگی این دو ملت، حتی در بسیاری از ضرب المثل ها و اصطلاحات موجود در ادبیات هر دو کشور مشاهده می شود. به عنوان مثال، به کاربردن جمله "حاضر م دست روی قرآن بگذارم"، در مواردی که مایلیم به کسی در مورد صحت امری اطمینان بدهیم، رایج و مصطلح است. ایتالیایی ها در چنین مواردی می گویند:

"Cimetterei la mano nel fuoco!"

یعنی: "حاضر م دستم را در آتش کنم!"

یا مثلاً، ما ضرب المثل "سالی که نکوست، از بهارش پیداست" را داریم و آنها در عوض می گویند:

"Il buon giorno si vede dal mattino!"

یعنی: "روز خوب، از صبحش پیداست!"

و بسیار موارد از این قبیل را در ضرب المثل ها و اصطلاحات دو کشور می یابیم.

لذا، با توجه به مشترکات فرهنگی و تاریخی موجود بین دو کشور، امیدواریم جو مناسبی که در حال حاضر از طریق گسترش هر چه افزون تر روابط تجاری و اقتصادی به وجود آمده است، بتواند بستری مناسب برای شناساندن هر چه بیشتر این دو تمدن به همدیگر باشد.